Цана асобнага нумару 20 гр.

Opłatę pocztową uiszczono ryczałtem

ДА ПРАЦЫ

Выходзіць два разы у тыдзень.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Віленская вул. 12—6 (Wileńska 12. m. 6) Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 гадз. штодня, апрача сьвяточных дзён. Адміністр. ад 9 да 3.

Падпіска на адзін месяц з дастаўкай да хаты 1 зл. 50 гр., на 3 мес. — 4 зл., на паўгоду — 8 зл., на год — 15 зл., заграніцу ўдвая даражэй. Перамена адрэсу 30 гр.

Няпрынятыя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукаван. залежыць ад Рэдакцыі.

Цана абвестак: перад тэкстам 25 грош., сярод тэксту 20 грошы і на 4 стр. 15 грош. за радок пэтыту ў 1 шпальту.

№ 3 — Вільня, Субота 8-га сьнежня 1928 г. — Год 1

Угода.

Мыліўся Дунін-Марцінкевіч, калі ўважаў, што беларускі селянін можа пагадзіцца з панам—сваім прыганятым, што можа паўстаць сужыцьцё паміж нявольнікам і панявольваючым. Дунін-Марцінкевіч, будучы сам шляхціцам, ня знаў душы „мужыцкай“, ня мог на гэты стан ачаў глянуць вокам таго-ж селяніна-нявольніка. Падобны пагляд на селяніна беларуса даволі моцна ўкараніўся ў поглядах „паноў“, якія часта і цяпер уважаюць, што селянін наш пакорна, цярпліва і стала будзе працаваць на пана, зносіць крыўды і зьдзек і за зло плаціць дабром, або прынамся ня бачыць гэтага зла.

Не! Не такая душа беларускага селяніна! Праўда—ён выносьлівы, цярплівы, працавіты, але дасканальна разумее сваё палажэньне, дасканальна разумее сваю нядолю, дасканальна адрозьнівае зло ад дабра і—далёка—ня плаціць дабром за зло; калі-ж ён цярплівы — дык толькі да часу. Калі-ж годзіцца з сваім аплаканым палажэньнем, то толькі таму, што разумее сілу дужэйшага. Але ў душы робіць свае: гартуе сілы, гартуе дух і гэты гарт перадае ад пакаленьня да пакаленьня, каб у канцы-канцоў настала „ўнукаў панаваньне там, дзе сягоньня плача дзед“.

Беларускі селянін маўклівы, цярплівы, злапомны і мудры—ён „у сябе на вуме“.

Ведаючы беларуса-селяніна і знаючы жыцьцё яго ў Заходняй Беларусі, ці трэба дзівіцца, што ня мог паўстаць хоць які-небудзь сапраўды ўгадовы палянафільскі рух! Ці трэба дзівіцца, што гэты „рух“ тварылі людзі з вельмі нізкай, або прынамсі вельмі няпэўнай этычнай вартасьці, як Аляксюк, Валэйша, Паўлюкевіч, Вярнікоўскі і цяперашняя беларуская санацыя.

Тут кінем вокам на апошні „рэкардовы“ палянафільска-санацыйны „рух“. Ня будзем тут парушаць выбараў, ад якіх у сапраўднасьці пачынаецца гэты „рух“, ня будзем гаварыць аб палітычнай „кар'еры спадара Янкі Станкевіча— тут гутарка аб быўшых „сланёх“.

За апошнія некалькі гадоў у псыхіцы беларуса-селяніна вырабіўся яшчэ адзін здаровы пагляд—гэта пагляд, што „народ сам сабе“, што ніхто ня дасьць яму выбаўленьня ані палепшаньня яго жыцьця, калі не здабудзе гэта ён сам.

Як рух зусім натуральны, рух працоўных—ён і йшоў пад гэтым лёзунгам, ацэньваючы адношаньне да сябе і лічучыся з існуючымі абставінамі і мамэнтамі.

Але знайшліся людзі, якім здалося, што гэты *натуральны* рух можа йсьці паводле „манаршай“ волі.

— Пачаліся гутаркі гэтых „сланёў“ — „манархаў„ з сільнымі гэтага сьвету — з „czynnikami decydującemi“: а пасьля гутарак — рэзультаты іх—чыны. Пачаткам гэтых чыноў былі ўгаварваньні і застрашваньні асоб, якія стаялі на чале гэтага здаровага, натуральнага руху беларускіх працоўных масаў. Калі-ж угаварваньні — застрашваньні, каб скінуць і здушыць гэты рух, не памаглі—пайшлі тады ў ход спосабы больш рашучыя і „пэўныя“.

Пачалося з Т-ва Беларускае Школы і Беларускіх гімназіяў.

— У канцы жніўня г. г. дзейнасьць Т-ва Бел. Школы была „zawieszona“, а з гэтым і зачынілася Віл. Бел. Гімназія, канцэсію на якую мела Т-ва Бел. Школы. Адначасна было „zawieszone“ і Радашкаўскае Т-ва Белар. Школы (хоць і незалежнае ад Т-ва Бел. Школы з Гал. Упр. у Вільні), а з гэтым і ліквідавалася Радашкаўская Бел. Гімназія.

У Вільні „працаваў“ п. Астроўскі: пад фірмай Бацькаўскага Камітэту ўлажыў ён сьпісак вучыцялёў, скуль выкінуў „неблаганадзёжных“ і непаслушных і замяніў іх новасьпечанымі „благанадзёжнымі“: в. п. Астроўскім, Каўшом, Шнаркевічам і „іншымі“, ды запрасілі свайго супрацоўніка паляка Віслауха (які, паміж іншым — нядаўна заявіў на паседжаньні Пэдагагічнай Рады, што ён без рэвольвэра ня можа ўваходзіць у клясу да вучняў). Сьпісак быў уложаны, канцэсія была дадзена чуць ня ў некалькі гадзін, як таксама хутка быў зацьверджаны статут Бацькаўскага К-ту, хоць раней дык цэлымі гадамі яго не зацьвярджалі.

Гэтак у Вільні. — У Радашкавічах гімназія так і не „ўваскросла“ — замест яе пакуль-што яшчэ і існуе пачатковая школа.

Увесь ход гэтых падзеяў, усе, так сказаць, „ужимки и прыжки“ нашых новасьпечаных палёнафілаў — санатататараў рабілі ўражаньне, штэ тут „нячыстае дзела“, што гэта робіцца, як па напісанаму, загадзя абдуманаму пляну ў паразуменьні з „пэўнымі“ сфэрамі.

Слушнасьць гэтых дагадак пацьвердзіў „Dziennik Wileński“ і п. Мацкевіч — рэдактар „Słowa“ і манархістычны пасол. (І паны не шкадуюць здраднікаў — раскрываюць іх работу). „Dzien. Wil.“ заявіў, што канцэсію Віленская Беларуская Гімназія дастала пад варункам „усуненьця“ з гімназіі кваліфікаваных сілаў: гр. гр. Дварчаніна, Марцінчыка, Паўловіча, Пяткевіча, Савіцкага і Шырмы.

А п. Мацкевіч публічна заявіў у Сойме, што зачыненьне Радашкаўскай Гімназіі сталася ў паразуменьні з беларускай санацыяй. І сапраўды беларуская санацыя на чале з п.п. Я. Станкевічам і Астроўскім вуснамі апошняга на аднэй з вышэй апісаных нарадаў з „decydującemi“ сфэрамі падала „праект“ аб зачыненьні Радашкаўскай Гімназіі, — тое самае і з Клецкай—жыцьцё яе ўжо вельмі няпэўнае.

Пачалася „работа“ ў Віл. Бел. Гімназіі. Полёнізуецца. П. Радаслаў Астроўскі на аднэй з нарадаў з п. Куратарам згадзіўся ўвясьці выкладаньне гісторыі Польшчы ў II і III клясе гімназіі, з чым беларускае грамадзянства змагалася некалькі гадоў. І ўсё гэта зрабілася неяк без Пэдагагічнай Рады і Бацькаўскага Камітэту, які складаецца (паміж іншым скажам) з тых-жа пэдагогаў з п. Астроўскім на чале.

І пайшлі рваць. Ды й зарваліся. Проці гэтай агульнай работы запратэставалі нашы вучні. Пасьля аднаго з многіх непаразуменьняў з вучнямі дырэкцыя пацярпеўшы паражку ў сваей, „рабоце“, падалася ў адстаўку.

Гэта кароткія факты без паясьненьняў.

Аб Т-ве Белар. Школы пакуль-што маўчым. Пажывем — пабачым!

„Бура без пяруноў“ у нямецкім парляманьце.

(Цікаўная дыскусія ў справе браняносца).

15. XI. у нямецкім парляманьце адбылася цікаўная дыскусія — у справе будовы браняносца „А“. Чытачы беларускай прэсы ведаюць ужо гэтую справу і ролю ў ёй нямецкіх сацыял-дэмакратаў, якія, як большасьць урадавых сацыялістаў дзе інш, павінны круціцца на два бакі: здавальняць адначасна бягучыя патрэбы сучаснай буржуазнай дзяржавы і служыць інтарэсам працоўных масаў, якім часта супярэчаць „інтарэсы дзяржавы“. Так было і ў справе браняносца. Дык нямецкія сацыял-дэмакраты выйшлі з палажэньня такім чынам, што іх таварыш Мюллер, як старшыня нямецкага ўраду, бараніў „інтарэсы буржуазнай дзяржавы“, а іх партыйны таварыш Вэльс—выступіў за ахову супярэчных з імі інтарэсаў і патрэбаў „пралетарыяту“...

Таварыш Вэльс—быццам з прымусу — даводзіў, што будаваць браняносца Нямеччыне нятрэба, бо адзін такі браняносец не абароніць бясьпечнасьці краю, а выкідаць надарма 80 мільёнаў марак — пры ўзрастаючай беднасьці працоўных масаў у краі—няможна.

Калі браняносец мае на мэце небясьпеку з боку Польшчы, дык лепш — пасяліць над польска-нямецкай граніцай — за гэтыя 80 мільёнаў... 40.000 нямецкіх сялян, якія лепш абароняць Усходнюю Прусію ад польскага нападу, як браняносец, які — нічога нявартыl

Дасьціпна адзін з дэмакратаў назваў гэтую прамову тав. Вэльса — „бурай без пяруноў“.

Але такіх даводаў, крыўдных для ўраду і ваеннага міністра, ня вытрымаў гэты апошні п. Грэнэр, які зараз-жа вылажыў, што такое гэты браняносец, чаго ён варты дый што можа зрабіць у выпадку „нападу на Нямеччыну з боку суседа, які ўсьцяж павялічвае сваі збраеньні“... Міністар высьветліў, што гэты першы браняносец паваеннай Нямеччыны будзе перавышаць усе іншыя на сьвеце сваей баявой сілай і новай канструкцыяй. Новыя лёгкія маторы—замест паравых машынаў, дадуць магчымасьць мець браняносцу такую артылерыю, якой ня маюць іншыя ў іншых дзяржавах. Ня маючы давольных сілаў на сушы, Нямеччына павінна мець сілу на моры, каб мець магчымасьць цалком ахаваць сваю... нэйтральнасьць у часе магчымай вайны, а тым самым — „запэўніць эўрапэйскі мір“... Міністар не дапускае магчымасьці для Нямеччыны вайны з вялікімі дзяржавамі і з іх флётамі (чытай: з Англіяй), а таму гэты браняносец будзе мець магчымасьць цалком споўніць сваю ролю,—забясьпечаньня для Нямеччыны свабоды руху на Балтыцкім моры ў часе вайны—дзеля абароны проці свайго ўсходняга суседа... Міністар указаў на цяжкае стратэгічнае палажэньне Усходняй Прусіі, адрэзанай на сушы ад рэшты Нямеччыны: браняносец патрэбны дзеля запэўненьня лучнасьці з ёй заўсёды. Указаў і на залішнюю легкасьць усялякага роду нападаў і захватаў—без аховы з боку флёту, чаго прыклады даюць—Вільня, Кляйпэда, Фіумэ... Проці такіх выпадкаў Нямеччына хоча і мае права быць на прышласьць забясьпечана.

Пасьля рэчовай прамовы міністра Грэнэра страшэнна гарачую „баню“ задаў сацыял-дэмакратам пасол-нацыяналіст, які да канца высьветліў усю няшчырасьць іх „партыйна-палітычнага манэўра“. У твар канцлера сацыяліста ён кінуў востра абразьлівую заяву, што—„павадыр партыі, які ня мае адвагі высказаць ясна сваё ўласнае пераконаньне, зьяўляецца проста—ніштожствам“... Гэтай абразай нацыяналіст справакаваў канцлера, які — ад імя ўраду бо-ж „таварыш Вэльс“ казаў—ад імя С.-Д. Клюбу!..—заявіў ужо рашуча і выразна, што ўрад лічыць канешным стварэньне для Нямеччыны аружнай сілы на моры!..

Гэта заява дазваляе думаць, што навет сучасны ўрад, з сацыялістамі на чале, выкарыстае цалком тыя магчымасьці, якія дае Нямеччыне ў галіне стварэньня аружнай сілы на моры Вэрсальскі Трактат, дазваляючы ёй мець 4 браняносцы!

Такім чынам — усьлед за „браняносцам А“ пойдуць і далейшыя... літэры альфабэту.

—·—

Цікаўныя артыкулы ў справе браняносца зьмяшчае нямецкая нацыяналістычная прэса, якая, зразумела, яшчэ больш адкрыта, чым ваенны міністар, кажа аб тым, дзеля чаго будуецца браняносец. Даўшы падрабязнае апісаньне нязвыклай новай сыстэмы і сілы новага браняносца, артыкулы марскіх фахоўцаў кажуць далей і аб яго далейшым ужыцьці.—На выпадак аружнага канфлікту з Польшчай, кажа адзін з артыкулаў, Францыя—паводле саюзных абавязкаў — кіне частку свайго флёту на ратунак Польшчы. Але, маючы найвялікшую для сябе пагрозу на Сяродземным моры з боку чакаючай толькі на „суадказны мамэнт“ Італіі, Францыя здолее выслаць у Балтыцкае мора толькі малыя крэйсеры—ня больш 10 000 тоннаў, якія ні з якога боку ня здолеюць раўняцца з нямецкім браняносцам. Такім чынам новы браняносец адыграе вялізарную, першарадную для Нямеччыны ролю — на выпадак вайны з Польшчай: ён рашуча спыніць усялякі давоз з боку Францыі ваенных матэрыялаў для Польшчы—марскім шляхам...

—·—

Як ведама з тэлеграмаў, нямецкі парлямант адкінуў прапазіцыю сацыял-дэмакратаў і зацьвердзіў будову „бран. А“, а тым самым адабрыў і далейшую—разбудову нямецкага флёту. За прапазіцыю галасавалі толькі Сац.-Дэмакр. і камуністы. „Сацыялістычны гонар“ С.-Д. такім чынам — лічыцца ўратаваным...

З палітычнага працэсу у Наваградку.

Другі дзень працэсу распачаўся допытваньнем сьведкаў абвінавачваньня. Усе яны, разумеецца, падтрымвалі (popierali „Słowo“ з 29. XI) акт абвінавачваньня.

Між іншымі, сьведка Кухаркоўскі, тагачасны наваградзкі заступнік старосты, паказваў, што адозвы 39 нумару заключалі ў перадвыбарным часе замаскаваныя лёзунгі, быццам даныя тайным акольнікам ЦККПЗБ, дзеля таго, каб усьцерагчы ад канфіскаты адозвы, аўтарамі якіх, кажа сьведка, былі пас. Стагановіч і Раманюк.

З боку абароны паказваў сэн. Рагуля. Гаворачы аб сьпіску № 39, сьведка кажа, што, хоць гэта сьпісак і быў яго палітычным праціўнікам (як сельсаюзьніка), аднак, лічыць яго за беларускі радыкальна-нацыянальны сьпісак, фундамэнтам якога зьяўляецца сацыяльныя пачаткі. Характарызуючы пасла Стагановіча, сьведка сэн. Рагуля кажа, што ня лічыць за камуністычнага дзеячя; аб рэшце кандыдатаў гэтага сьпіску (39) кажа, што яны ня маюць рашучага палітычнага аблічча (бязглузьдзіца,—бо-ж нядаўна казаў: гэта радыкальна-нац. беларускі сьпісак.—Рэд.). Аб Т-ве Бел. Школы Рагуля адзываецца, як аб арганізацыі, у якую ўваходзяць элемэнты ад крайня ўгадовых (Чатырка, Спадар і інш.—Рэд.) да крайня радыкальных, але не камуністаў.

Па паказаньнях сэн. Рагулі, адвакат Сьмяроўскі просіць учясьці ў пратакол факт, што дзяржаўныя ўрадоўцы, будучы на сваіх пасадах ужо па некалькі гадоў, ня ведаюць беларускай мовы, бо, як самі кажуць, ня інтарэсуюцца гэтай мовай. Далей, піша наз. газэта, абарона ў сваіх пытанях да dowodowych“ сьведкаў старалася давясьці, што акт абвіненьня збудаваны толькі на выведах паліцыі і на канфэдэнцыянальных (дэфэнзыўных—Рэд.) даных, пазбаўленых фактычнага матэрыялу.

Ці ўдалося гэта абароне, ці мо' і не, нешта „Słowo“ нічога ня кажа (а маўчаньне—знак згоды)...

Трэці день працэсу занялі паказаньні толькі 3-х сьведкаў абвінавачваньня. Першы сьведка—некі Янкоўскі, „былы дзеяч і „zaufany“ камуністычнай партыі“, між іншым, кажа, што ён „стыкаўся“ з усемі падсуднымі і, быццам Ан. Малец быў інструктарам зброі на 3 паветы, кіраўнікам баявой арганізацыі і старшынёй і галоўным дзеячам Навагра-

цка Райкому, лічыўшага ў сабе аж 80 ячэяк, а ўся рэшта абвінавачаных, кажа сьведка, „былі або старшынямі ячэяк, або агітатарамі ў выбарным часе за сьпісак № 39, (падчыркненьне наша Рэд.) тэрорам змушаўшымі беларускае насельніцтва галасаваць за гэты сьпісак“.

Другі сьведка, нейкі Цвырко-Годыцкі, кажа, што дзейнасьць Мальца (арганізацыя ячэяк) распачалася пасьля зьліквідаваньня Наваградзкага Райкому. Галоўная ўвага быццам прысьвячалася зьбіраньню зброі. І калі сьведка прышоў з паліцыяй арыштоўваць Мальца, Альшэўскага і Дубровіча, дык, кажа, знайшоў там 2 рэвольвэры.

Але найбольшую сэнсацыю з паказаньняў гэтага сьведкі зрабіла тое, што ён кажа, быццам „у часе вядзеньня адное справы, ён усталіў, што Пас. Стагановіч, ужо вышаўшы з Турма (будучы паслом), навязаў пры помачы не зьліквідаванай ячэйкі ў вёсцы „Х“, каля Рубяжэвіч, кантакт з радавам ГПУ, дзеля зарганізаваньня зьліквідаванага Наваградзкага Райкому“.

У далейшым працягу паказаньняў Годыцкага, падсудны Малец зазначае, што яго білі і вымушалі прызнаньні катаваньнем.

Аб Міхалоўскай („Шура“) сьведка кажа, што праўдзівае яе прозьвішча ня сьцьверджана, а яна сама не прызнаецца ні да чаго, апрача прыналежнасьці да партыі. Гаворачы аб Аляшкевічу, старшыні Наваградзкай Акружной Управы Т-ва Бел. Школы і кіраўніку беларускай кнігарні, сьведка кажа, што ён належаў да О. К. партыі.

Аб Т-ве Бел. Школы адзываецца, як аб арганізацыі, пераняўшай грамадаўскія лёзунгі, да якой, кажа, маюць загад уступаць аддзельныя сябры КПЗБ, каб забраць у свае рукі ўладу. У канцы сьведка кажа, што КПЗБ ужывае да ўсіх сваіх сяброў тэрор і, што ён будзе ўжыты і да сьведкаў абвінавачаньня цяперашняга працэсу.

Па паўдні паказываў 3-ці сьведка абвінавачаньня—кіраўнік сьледчага аддзелу асьпірант Крэмэр. У часе яго гутаркі аб Т-ве Белар. Школы, што яно апанавана камуністамі і што сьпісак „39“ быў замаскаваным сьпіскам № 13 (камуністычны) адв. Сьмяроўскі задаваў сьведцы пытаньні, на якія ён не „zupełnie odpowiadał“. Тады адв. Сьмяроўскі заявіў ад імя абароны: „мы заскочаны, як юрысты і як сябры вымеру справядлівасьці, што кваліфікацыя (акрэсьленьне—Рэд.) віны аддана ў неадпаведныя рукі“.

Адв. Гонігвіль таксама задаваў пэлы рад пытаньняў адносна апанаваньня Т-ва Белар. Школы камуністамі, якіх прэса (Słowo № 276) падае толькі наступныя:

Адв. Гонігвіль: „Прашу сьведку назваць 15 камуністаў, працуючых у Т-ве Бел. Школы“. Пракурор дамагаецца ўхіленьня гэтага пытаньня пры поўнай салі, што суд і зрабіў.

Адв. Гонігвіль: „Дык прашу пакінуць салю“. Пракурор опраціўляецца таксама. Адв. Гонігвіль: „Па гэтай прычыне мы ўсе выйдзем, хай сьведка скажа гэта самому суду“.

Суд ухіліў (скасаваў) і гэтую прапанову. Далей адв. Сьмяроўскі пытаўся, ці ёсьць якія довады, або акты, аб кантакце пас. Стагановіча з СССР, бо, кажа, „гэта вялікі закід, высунуты толькі цяпер, які трэба абавязкава сьцьвердзіць“.

Наступна паказвала яшчэ 3 сьведкаў абароны, але на буржуазную прэсу яны зрабілі „ўражаньне вывучаных“ — „бо ж пакуль ім зададуць пытаньне, яны яго адказвалі ўжо „zgóry“. Вельмі ясна, што для абшарнікаў усё беларускае зьяўляецца „камуністычным і вывучаным“, але калі беларускія сяляне маглі „вывучыць наперад“ судовыя ці пракурорскія пытаньні, то чаму-ж пракуратория ня можа „вывучыць наперад“ і сялянскіх адказаў, — і гэтым не задаваць ім пытаньняў, адпаведных іх „вывучанасьці“?..

4-ты дзень працэсу распачаўся паказаньнямі сьведкаў абароны, в якіх першае мейсца займае пас. Белар. Сял.-Раб. Пас. Клюбу Гаўрылік. Паказаньні пасла Гаўрыліка „Słowo“ (№ 277) наз. „абвіненьнем пад адрасам польскай дзяржаўнасьці, а пахвальным гімнам аб беларускім раю ў бальшэвіі“.

„Сьведка выказаў цэлыя гімны на тэму самых найразнастайных льготаў і поступу, якія беларусы маюць у Радавай Беларусі і ў канцы заявіў: „нічога дзіўнага, што камунізм цягне нас і мае ўплывы на масы. У Расеі мы маем фэдэратыўную рэспубліку“. У гэтым мейсцы пракурор просіць суд упісаць у пратакол гэты сказ. Наступна пасол Гаўрылік кажа, што партыя пад назовам: „Змаганьне за інтарэсы сялян і работнікаў“ ёсьць самаабаронай проці цяперашняй сыстэмы ўраду, а мэтай гэтай партыі ёсьць здабыцьцё незалежнасьці для беларускага народу. „Наагул“, піша наз. газэта, „уся прамова пас Гаўрыліка рабіла ўражаньне, што яна гаворыцца дзесь у „бальшэвіі“ і мела характар мітынговай прамовы“ (ясна, што ў вачох абшарніцкай прэсы інакшай быць ня можа—Рэд.).

Сьведка Чатырка (вядомы беларускі „дзеяч“) гаворыць, што працуючы ў Т-ве Белар. Школы Аляшкевіч і пас. Стагановіч далі дужа прыкладаў сваей ахвярнасьці.

Сьведка Гутовіч, „obywatel“ (шляхціц) з Наваградзкага пав. сусед Стагановіча, адзываецца аб ім прыхільна, кажучы, што ён, Стагановіч, быў добрым грамадзкім дзеячом і досьць добра адносіўся да „земяньства“. Тое самае кажа і сьв. Сеножэцкі, дзеяч ральнічых арганізацыяў.

У канцы, абарона ўнясла прапазіцыю, далучыць да актаў справы Статут Т-ва Бел. Школы, апіраючыся на тым, што арганізацыя і мэты Т-ва Белар. Школы не даюць магчымасьці сваім сябром вядзеньня якойсь палітычнай працы, а большасьць падсудных якраз і належыць да Т-ва Белар. Школы.

З Сойму.

30. XI. адбылося чароднае агульнае паседжаньне Сойму і цэлага раду соймавых камісіяў.

Агульнае паседжаньне Сойму распачалося т. зван. справай аплявухаў, даных у соймавых кулюарах бэбэхоўскім паслом Палякевічам украінскаму паслу Хруцкаму. Пас. Лявіцкі (укр.) заявіў, што „хоць паслы нац. меншасьцяў і наражаюцца на фізычныя напады, аднак, гэта іх не адстрашыць ад выкованьня абавязкаў, дыктаваных уласным сумленьнем і воляй выбаршчыкаў“. Далей, з прычыны, што гэта адбылося ў будынку Сойму і абражае яго павагу, і што абавязак пільнаваньня павагі і спакою ў Сойме ляжыць на марш. Сойму, пас. Лявіцкі зьвяртаецца да апошняга ад імя свайго Клюбу з пытаньнем, як ён маніцца бараніць павагу Сойму ад падобных выпадкаў і што ён думае зрабіць, каб запэўніць паслом асабістую бясьпечнасьць на абшарах Сойму.

На заяву Лявіцкага кн. Радзівілл ад Клюбу „Бэ Бэ„ адказаў, што гэта справа не палітычная (украінцаў і палякаў), а асабістая. Тое-ж самае сказаў і маршалак Сойму Дашынскі: „гэта ня быў выпадак характару палітычнага паміж двумя народамі, а характару канфлікту паміж 2 пасламі.

У далейшым працягу Сойм доўга разглядаў справу прызнаньня студэнтам польскіх унівэрсытэтаў тытулу дактароў. У канцы прынята ўвёсак, што студэнты юрыдычных факультэтаў Львоўскага і Кракаўскага унівэрсытэтаў і мэдыцынскіх фак. усіх унівэрсытэтаў Польшчы карыстаюць па зданьні экзамінаў да 1932 году з тытулу доктара. Бэ-Бэ і М-ва Асьветы хацела, каб тытул доктара атрымлівалі толькі тыя студэнты, якія па скончэньні унівэрсытэту аддаюцца навуковай працы, а ня тыя, якія йдуць і на прафэсіянальную працу.

Разгледзеўшы яшчэ некалькі дробных справаў, вызначана наступнае паседжаньне на сераду 5. XII. г. г.

З соймавых камісіяў працавалі: камісія зямельных рэформаў, скарбовая, асьветы і бюджэту. Камісія Зям. Рэф. разглядала трэцяе чытаньне праекту ўставы аб упарадкаваньні праўнага стану ў Браслаўшчыне і Дукштанскай вол. (Сьвянцянск. пав.) у межах зямельнае рэформы.

Скарбовая камісія толькі падзяліла рэфэраты паміж аддзельнымі пасламі. Камісія Асьветы выслухала толькі 1 рэфэрат пасла Пруханіка.

Бюджэтная камісія разглядала бюджэт Найвышэйшай (Izby) Кантролі Дзяржавы і ў „uznanie“ да працы старшыні гэтай установы, праф. Врублеўскага, „jednomyślnie“ прызнана яму ў бюджэце на будучы год 20 тысяч злотых на рэпрэзэнтацыйныя выдаткі „dla prezesa“ (зазначаем не для Установы, а для „прэзэса“ асабіста)... Цікава, ці прызналі-б гэтыя панове гэтую суму, калі яна хоць крыху дакратвалася-б да іх кішэні?!.

Палітычная хроніка.

У Польшчы.

Запратэставана вэксалёў.

Згодна са статыстыкай, у верасьні г. году ў Польшчы запратэставана (не заплочана) 237,000 вэксалёў, на суму 49 мільёнаў зл. Упараўнаньні з жніўнем, лік запратэставаных вэксалёў павялічыўся на 8.000. Найбольш запратэставаных вэксалёў прыпадае на Варшаву—53,000—, а потым Лодзь—23,000.

Урадоўцы дамагаюцца падбаўкі.

На апошнім лістападовым паседжаньні Сойму зьявілася дэлегацыя саюзаў Дзяржаўных і Самаўрадавых урадоўцаў. Яна дамагалася ад соймавых клюбаў і бюджэтнае камісіі агульнай 10 працэнтнай падбаўкі платы, выплачэньня ім затрыманага ў сваім узросьце кватэрнага дадатку за 1928 год, дадатку на паграажаючую кватэрную падбаўку і інш.

„Дзікая“ (!?) забастоўка.

Пад такім загалоўкам санацыйны „Głos Prawdy“ ў 333 н-ры падае наступную вестку аб работніцкай забастоўцы ў Варшаве.

„Учора на ўсіх інвэстыцыйных каналізацыйных работах выбухла „дзікая“ забастоўка. Працу кінулі сэзановыя работнікі“.

„Прычыны забастоўкі наразе былі ня ведамыя, бо работнікі, пакідаючы працу, не прадставілі дырэкцыям ніякіх дамаганьняў. Безрабоцьце было неспадзеванае для ўсіх, бо-ж магістрат, апрача 45 прац. падбаўкі прызнаў у гэтым годзе і сьвяточныя дадаткі і то ня толькі сталым работнікам, але і сэзановым“.

„На некаторых адрэзках работнікі працавалі да паўдня, аднак, пад прэсіяй (націскам) агітатараў, і яны далучыліся да забастоўкі, якая налічвала агулам да 1700 чал.“.

„На 7-ю гадзіну вечара Прафсаюз (Пэпээсаўскі Рэд.) з мэтай даведацца прычыну забастоўкі, склікаў „масоўку“. Па некалькіх прамовах учасьнікі веча (пэўна, „надёжныя“ пэпээсы Рэд.) пастанавілі „natychmiast“ вярнуцца да працы, сьцьвярджаючы, што забастоўка выклікана „няўчцівай“ камуністычнай агітацыяй“.

Больш аб забастоўцы ня пішацца.

А вельмі цікава было-б ведаць прычыну гэтай „дзікай“ (для буржуазіі і яе падлізьнікаў пэпээсаў) работніцкай забастоўкі, якую ізноў разьбілі здраднікі працоўных — Пэпээсы.

Згарэла гумовая фабрыка.

Прэса паведамляе, што ў Варшаве згарэла гумовая фабрыка Акц. Т-ва „Гума Руббэр“. Страты фабрыкі яшчэ не аблічаны. Працу страцілі 60 работнікаў.

„Ізноў вялікая шпікоўская шайка“.

Як паведамляе прэса („Głos Prawdy“ № 331), у аколіцах Львова і Тарнаполя арыштавана вялікая шпікоўская арганізацыя, якая „за грошы суседніх дзяржаваў займалася вайсковым і цывільным шпікоўствам на іх карысьць“.

Зачыненьне ўкр. „Лугів“ і „Соколів“.

Украінская прэса („Рада“ № 108, „Н. Життя“ № 45 і інш.) інфармуе, што на абшарах Галіцыі польскія ўлады зачыняюць украінскія пажарныя таварыствы „Лугі“ і так-жа гімнастычна-пажарныя т-ва „Сокіл“. Найбольш гэтых украінскіх арганізацыяў зачынена ў Станіславоўскім ваяводзтве.

Бурлівае веча акадэмікаў.

Як інфармуе 342 нумар „Rzeplitej“—„у сувязі з здарэньнямі на одчыце палк. Слаўка (старшыня Б.Б. Рэд.) у Пазнані, акадэміцкая моладзь, міма забароны паліцыйных і акадэміцкіх уладаў, наладзіла на унівэрсытэцкім дзядзіньцы пратэстацыйнае веча, прабег якога быў надзвычайна бурлівы.

У часе веча дайшло навет да авунтуры (бойкі) паміж студэнтамі, старонынікамі санацыі і яе праціўнікамі. Авантуру выклікала пяяньне „Першай брыгады“.

Заграніцай.

Націск нямецкіх ваенных арганізацыяў на ўрад — у напрамку перагляду граніцы з Польшчай.

Чарговы гадавы збор галоўнай Управы і галоўнай Рады нямецкага „Усходня-Прускага Саюзу“, ганаровым старшынёй якога зьяўляецца сам прэз. Гіндэнбург, прыняў вострую пастанову, трэбуючую ад нямецкага ўраду, каб той з вялікшай, як дагэтуль, энэргіяй выступіў з трэбаваньнем перагляду ўсходніх граніцаў (з Польшчай). Рэзалюцыя кангрэсу трэбуе далей лепшай аховы нямецкай меншасьці на „забраных абшарах“ і не чыненьня ніякіх палітычных уступак Польшчы за гаспадарчыя канцэсіі з яе боку. Да-

Залажэньне спажывецкага каапэратыву на вёсцы.

PROTOKÓŁ

Walnego Zgromadzenia założycieli Spółdzielni Spożywców we wsi Piereczy, gminy Hołyńskiej, pow. Wileńskiego z odpowiedzialnością udziałami, odbytego w dniu 20 listopada 1928 r. w domie № 45 Jana Borody.

Zgromadzenie zagaił o godzinie 12 p. Michał Lebieda w obecności 53 osób. Na przewodniczącego Zgromadzenia powołano p. Leona Sachę, na assesorów pp. Dziemjana Wialikiego i Szymona Koladę i na sekretarza p. Bazylego Czornego. Pocz m został odczytany następujący porządek obrad Zgromadzenia:

1) Zagajenie i wybory przewodniczącego, assesorów i sekretarza,

2) Pogadanka: „Cel i zadania Spółdzielni Spożywców“,

3) Omówienie zasad statutu Spółdzielni,

4) Rozdanie deklaracyj członkowskich i podpisania ich przez obecnych.

5) Przyjęcie i podpisanie Statutu:

a) ustalenie terenu, siedziby i nazwy spółdzielni,

b) wysokość wpisowego,

c) wysokość udziałów,

d) ilość członków Rady,

6) Wybory Rady Nadzorczej,

7) Oznaczenie najwyzszej sumy zobowiązań Spółdzielni,

8) Wolne wnioski.

Po przyjęciu porządku obrad p. Drozd Aleksy zapoznał zebranych z celem i zadaniami Spółdzielni spożywców.

P. Socha Leon odczytał i wyjaśnił poszczególne artykuły statutu wzorowego Spółdzielni spożywców.

Rozdano deklarację i po przerwie zadeklarowało chęć przystąpienia do Spółdzielni 53 osób.

Uchwalono jednomyślnie do statutu wzorowego wpisać co następuje:

w art. 1. Firma Spółdzielni ma brzmieć: „Białoruska Spółdzielnia Spożywców „Odrodzenie“ w Piereczach z odpowiedzialnością udziałami“.

W art. 5. Terenem działalności Spółdzielni jest gmina Hołyńska, a siedzibą wieś Piereczy.

W art. 10 punkt a. Członkowie są obowiązani wpłacić wpisowe w wysokości zł. dwa.

W art. 12. Udział wynosi zł. piętnaście, w czem obowiązkowa wkładka płatna gotówką przy zapisaniu się do Spółdzielni wynosi zł. trzy.

W art. 22. Rada Nadzorcza składa się z dwanastu członków i trzech zastępców.

Uzupełniony w powyższy sposób statut wzorowy, został w całości przez Walne Zgromadzenie przyjęty i przez członków założycieli podpisany.

Stosownie do art. 22 wybrano w głosowaniu tajnem: na członków Rady Nadzorczej p. p. 1) Michał Czaczotka zam. we wsi Piereczy gm. Hołyńskiej głosów 49, 2) Joakim Ruchlawy zam. we wsi Piereczy głosów 47, 3) Michał Lebieda w. Piereczy, głosów 47, 4) Leon Socha w. Piereczy głosów 44, 5) Bazyl Czorny w. Piereczy, głosów 41, 6) Jan Boroda w. Piereczy głosów 41, 7) Aleksy Drozd w. Kozły, gm. Hołyńskiej, głosów 41, 8) Mikołaj Siniawa w. Kozły, głosów 40, 9) Grzegorz Drobny w. Kozły, głosów 38, 10) Jan Horki w. Bodziawki gm. Hołyńskiej, głosów 38 11) Dziemjan Sipucha w. Bodziawki, gł. 38. 12) Tomasz Soład w. Bodziawki, gł. 37; na zastępców p. p. 1) Dziemjan Wialiki w. Piereczy, gł. 35, 2) Szymon Kolada w. Piereczy, gł. 35 i 3) Arsenjusz Prytki w. Piereczy, głosów 34.

Jednocześnie uchwalono upoważnić zarząd do zarejestrowania statutu i poczynienia w nim tych zmian, jakich ewentualnie może zarządać Sąd Okręgowy.

Upoważniono Zarząd do zaciągnięcia pożyczki na wydatki, związane z zakupem towarów do wysokości zł. 1000.

Po wyczerpaniu porządku obrad i odczytaniu niniejszego protokółu przewodniczący zamknął zebranie o godz. 16-ej

Przewodniczący Zgromadzenia
Leon Sacha

Assesorowie: (1. Dziemjan Wialiki.
(2. Szymon Kolada.

Sekretarz Bazyl Czorny.

Członkowie - założyciele: Michał Lebieda, Tomasz Soład, Grzegorz Drobny, Michał Czaczotka, Arsenjusz Prytki, Jan Horki.

Весяло гутарачы і радуючыся, што нарэшце зроблены вялікі пачатак вялікае справы, сяляне поўныя цьвёрдае веры ў лепшую будучыню пачалі памаленьку расходзіцца дамоў. Асталіся толькі сябры нованыбранае Нагляднае Рады, якія пасля кароткага адпачынку пачалі рабіць паседжаньне Рады з наступным парадкам дня: 1) выбары старшыні і сэкратара Рады, 2) Выбары сяброў Управы Каапэратывы і 3) Бягучыя справы.

А 17 гадзіне сябра Рады Дзям'ян Сіпуха, як чалавек старэйшы гадамі за ўсіх сяброў, адчыніў паседжаньне і запрапанаваў выбраць старшыню і сэкратара. Тайным галасаваньнем аднагалосна аказаліся выбранымі: на старшыню Рады сябра Тамаш Солад і на сэкратара сябра Рыгор Дробны. Потым прыступілі да выбараў сяброў Управы. Галасавалі таксама тайна і большасьцю галасоў аказаліся выбранымі: 1) Аляксей Дрозд, 2) Васіль Чорны і 3) Піліп Кохна. На гэтым паседжаньне было закончана і напісаны наступняга зьместу пратакол:

PROTOKÓŁ № 1

posiedzenia Rady Nadzorczej Białoruskiej Spółdzielni Spożywców „Odrodzenie“ w Piereczach z odpowiedzialnością udziałami, odbytego w dniu 20 listopada 1928 r. w domie Jana Borody.

Obecni członkowie Rady Nadzorczej: 1) Czaczotka Michał, 2) Ruchlawy Joachim, 3) Lebieda Michał, 4) Sacha Leon, 5) Czorny Bazyl, 6) Boroda Jan, 7) Drozd Aleksy, 8) Siniawa Mikołaj, 9) Drobny Grzegorz, 10) Horki Jan, 11) Sipucha Dziemjan i 12) Soład Tomasz.

Posiedzenie zagaił o godzinie 17 p. Sipucha Dziemjan, jako członek starszy wiekiem i odczytał następujący porządek obrad:

1) Wybory przewodniczącego i sekretarza Rady.

2) Wybory członków Zarządu Spółdzielni.

3) Wolne wnioski.

.Ad p. 1-go.

W głosowaniu tajnem jednogłośnie zostali wybrani: na przewodniczącego Rady p. Soład Tomasz, zam. we wsi Bodziawki gm. Hołyńskiej i na sekretarza p. Drobny Grzegorz, zam. we wsi Kozły gm. Hołyńskiej.

Ad. p. 2-go.

W głosowaniu tajnem większością głosów zostali wybrani na członków Zarządu Spółdzielni pp.: 1) Drozd Aleksy, zam. we wsi Kozły gm. Hołyńskiej, głosów — 10, 2) Czorny Bazyl, zam. we wsi Piereczy gm. Hołyńskiej, głosów — 10, 3) Kochna Filip, zam. we wsi Piereczy gm. Hołyńskiej, głośów—9.

Po wyczerpaniu porządku obrad i odczytaniu niniejszego protokółu i podpisaniu przez obecnych, przewodniczący zamknął posiedzenie o godz. 18 min. 30.

Przewodniczący Rady Nadzorczej
Tomasz Soład.

Sekretarz Grzegorz Drobny.

Członkowie:
1. Michał Czaczotka.
2. Joakim Ruchlawy.
3. Michał Lebieda.
4. Leon Sacha.
5. Bazyl Czorny.
6. Jan Boroda.
7. Aleksy Drozd.
8. Mikołaj Siniawa.
9. Jan Horki.
10. Dziemjan Sipucha.

Як і трэба было спадзявацца, да Управы былі выбраны адпаведныя асобы. Аляксей Дрозд чалавек знаёмы з каапэрацыяй і вельмі ею зацікаўлены, разумны і энэргічны; В-

лей „Усходня-Прускі Саюз“ сэрдэчна вітае выступленьне „Штальгэльму“ (баявая арганізацыя нацыяналістаў), а таксама арганізацыі былых учасьнікаў вайны, якія заявілі, што—„гатовы ў кожны момант мабілізаваць усе сілы—у разе нападу з боку Польшчы“ і трэбавалі ўсіленьня збройных сілаў Нямеччыны. Кангрэс выслаў тэлеграмы ген. Макензэну і прэз. Гіндэнбургу, які адказаў тэлеграфна—сэрдэчнай падзякай. („ПАТ“).

Нямецкія людоўцы проці Польшчы.

Партыя нямецкіх людоўцаў, да якой належыць кіраўнік замежнай палітыкі Нямеччыны Штрэземан, наладзіла ў Бэрліне зьезд партыйнай моладзі, на якім адзін з павадыроў партыі пасол Пішкэ зрабіў даклад, — выразна скіраваны проці Польшчы. Указваючы на нацыянальную спайнасьць палякаў, якую ня здолеў разьбіць навет сам Бісмарк, пас. Пішкэ трэбаваў, каб нямецкі ўрад добра абмысьліў праграму ўсходняй палітыкі Нямеччыны. Галоўнай задачай гэтай палітыкі павінна быць справа перагляду граніцаў. Калі ня ўдасцца зрабіць гэтага перагляду ў паразуменьні з заходнімі дзяржавамі, тады трэба зрабіць „спробу разьвязаць праблему граніцаў—у паразуменьні з Радамі“!

Новыя алярмы радавай і нямецкай прэсы адносна „польска-румынскай ваеннай авантуры“.

Карэспандэнты нямецкіх газэтаў цытуюць артыкулы маскоўскай і загрэбскай (харвацкай) прэсы, якія падаюць сэнсацыйныя інфармацыі (?) аб далейшым падрыхтаваньні ды пашырэньні польска-румынскага ваеннага саюзу, скіраванага проці СССР, да якога саюзу быццам удалося прыцягнуць у апошні час—Вэнгрыю і Югаславію. Маскоўская „Красная Звезда“ цытуе навет паасобныя пункты гэтага „ваеннага саюзу“, які абавязвае ўсіх саюзьнікаў да стварэньня „вялізарнага агульнага проці-радавага фронту, з Польшчай у цэнтры“... Чэха-Славакія рашуча адмовілася ад учасьця ў гэтым саюзе; Югаславія мае памагаць толькі пасярэдня. Нямецкая нацыяналістычная прэса падхапляе гэтыя весткі, але дэмакратычная ня вельмі надта верыць гэтым інфармацыям. Загрэбская газэта „Новосьці“ таксама даносіць, быццам паміж Польшчай, Румыніяй і Вэнгрыяй дасьпеў ваенны саюз—пад апекай Англіі,—скіраваны проці СССР. Дзеля таго румынскі новы урад рашуча запярэчыў гэтай вестцы. Трэба думаць, што безадкладна зробіць гэта і польскі і вэнгэрскі. (гл. „Кур. Варш.“ 17/XI).

Узнаўленьне радава-нямецкіх гандлёвых перагавораў

У Маскве распачаліся ізноў перагаворы у справе перагляду радава-нямецкага гандлёвага трактату. У гутарцы з журналістамі старшыня нямецкай дэлегацыі п. Посэ высьветліў вельмі абурыўшую радавыя палітычныя колы справу далучэньня нямецкіх крэдытараў і канцэсіянэраў да агульнага „саюзу“ крэдытараў царскай Расеі, арганізаванага ў Лёндане — па думцы і пад кіраўніцтвам Англіі. Старшыня нямецкай дэлегацыі высьветліў, што нямецкі ўрад добра разумее, як яму наказвае пастунаць Рапальскі Трактат (з Радамі), узаемна зьліквідаваўшы ўсялякія даўгі і іншыя прэтэнзіі паміж Нямеччынай і СССР. Дык ніякай небясьпекі для Радаў з нямецкага боку гэты „Саюз крэдытараў“ не прадстаўляе. З другога боку, „Известия“ друкуюць перадавіцу, у якой напамінаюць нямецкай дэлегацыі, што падставай для перагавораў надалей астаецца існуючая сыстэма манаполіі вонкавага гандлю, ад якога Радавы ўрад адступіць ня можа.

Афіцыяльны орган маскоўскага ўраду выражае надзею й на тое, што нямецкая публічная апінія здолее ацаніць на іх рэальнай вартасьці ўсе тыя фальшывыя весткі аб катастрафічным палажэньні ў СССР, якія ўсьцяж распаўсюджваюцца варожай да Радаў замежнай прэсай.

Францускі ген. Лерон у Белградзе.

Францускі генарал, які ўсьцяж аб'яжджае сталіцы ўсіх „вассальных“ дзяржаваў Францыі, да якіх—пасьля апошняга „англа-францускага кампрамісу“ — належаць амаль ня ўсе „не вялікія“ дзяржавы Заходняй Эўропы, апынуўся ў апошнія дні ўжо і ў Белградзе. Як ведама, з Бухарэшту, з Рыгі, з Прагі нядаўна пасыпаліся вельмі алярмуючыя, ня ведама, наскольні праўдзівыя, інфармацыі аб тым, быццам гэты францускі штабавік аб'яжджае ўздоўж усю „лінію фронту“ дзяржаваў — „ад мора да мора“, падрыхтоўваючы вялікую коаліцыю проці Радаў. Інфармацыі гэтыя выклікалі вялізарную трывогу ў сьвеце. Таму нічога дзіўнага, што югаслаўскае міністэрства загранічных справаў зараз-жа пасьпяшыла згары ўжо запярэчыць усялякім падазрэньням адносна да візыты ген. Лерона ў Белградзе, заяўляючы, што— візыта францускага ген. не датычыць акцыі, скіраванай проці СССР, а мае выключна сувязь з балканскімі справамі, якімі цікавіўся п. Лерон на мейсцы. Генарал, сцьвярджае тэлеграма, вёў сэкрэтныя гутаркі з павадырамі партыяў і сябрамі ўраду, а таксама быў прыняты каралём.

Новы паварот у прамысловым канфлікце ў Нямеччыне.

Нямецкі ўрад назначыў новага „палюбоўнага судзьдзю“ ў канфлікце паміж работнікамі і працадаўцамі — у вугальнай і тканіннай прамысловасьці. Судзьдзёй гэтым зьяўляецца мін. унутр. спраў сацыял-дэмакрат Зэвэрынг. Абедзьве староны згадзіліся прызнаць пастанову мін. Зэвэрынга. Нацыяналістычная прэса страшэнна лае прамыслоўцаў, якія пайшлі згары на „капітуляцыю перад работнікамі“, прызнаўшы такога „староньняга судзьдзю“. З другога боку—камуністычная прэса падчырквае „задзіўляючае даверра“ прамыслоўцаў да „бесстароннасьці гэтага судзьдзі—міністра—сацыял-дэмакрата“

Міністры загран. спраў Вэнгрыі і Румыніі едуць у Варшаву.

30-га лістапада прыехаў ў Варшаву мін. загран. спраў Вэнгрыі. 15-га сьнежня мае прыехаць у Варшаву—на запросіны польскага ўраду—мін. загран. спраў Румыніі.

Вэнгерскі міністар, як сам заявіў, мае асабіста падпісаць у Варшаве польска-вэнгерскі „трактат прыязьні“. А чаго едзе румынскі, „ПАТ“ ня кажа.

Румынскі міністар загранічных спраў Міронэску, кажучы аб сваім намеры зрабіць візыту ў Варшаву, падчыркнуў, што — усе чуткі, быццам падарожжа гэта мае нейкую сувязь з справай румынска-радавых стасункаў, ня мае ніякай падставы. А, як ведама, паны дыпляматы ніколі не кажуць няпраўды.

Орган фінансавых колаў Нямеччыны „Біржавы Кур'ер“ цьвердзіць, што падарожжа румынскага мін. загран. спраў у Варшаву бяз сумліву заканана—„па загаду“ францускага генарала Лерона, які зьяўляецца спрытным арганізатарам усей гэтай акцыі, якая мае мэтай стварэньне на Усходзе Эўропы вялікага проці—нямецкага фронту... Ну, калі „проці-нямецкага“, дык можа і — проці-радавага?

Характэрная прамова былога літоўскага ваеннага міністра.

Толькі-што вышаўшы у адстаўку ваенны мін. Літвы ген. Даўкантас высьветліў у спэцыяльнай гутарцы з журналістамі прычыны сваёй адстаўкі. Адстаўка мін. зусім ня выклікана якой-небудзь нязгодай міністра з рэштай ураду і яго прэм'ерам. Наадварот: мін. цалком падзяляе палітыку ўраду Вальдэмараса. Ген. Даўкантас выйшаў у адстаўку — каб працаваць над стварэньнем гандлёвага флёту Літвы, разбудовы яе партоў і водных шляхоў. Ген.—побач з тым — мае прыняць найбліжэйшае ўчасьце ў працы над рэформай арміі. Ген. Даўкантас асабліва салідарызуецца з загранічнай палітыкай Вальдэмараса, у частцы—з яго палітыкай адносна да Польшчы. „Мы ня хочам, заключыў ген. гутарку,—паўтараць памылкі нашай гісторыі: мы ня хочам уніі з Польшчай. Не жадаем мы і задалёка пасоўвацца на ўсход. Калі мы будзем пабіты, дык лепш нам паляглы з аружжам у руцэ, чым падацца пераможцу“...

Крывавыя 10-тыя ўгодкі існаваньня Югаславіі ў Харватыі.

1/XII—дзень 10-тых угодкаў існаваньня злучанага „Сэрба-Харвата-Славенскага Каралеўства“ па загаду з Белграду павінен быў быць урачыста сьвяткаваны па ўсім абшары каралеўства. Але, нажаль, сэрбскі Белград ня здолеў зрабіць, каб гэта афіцыяльнае сьвята злучэньня трох пакрэўных народаў запраўды было ўсенародным, сваім і дарагім для ўсіх народаў Югаславіі.

Як ведама, уся злучаная „радыкальна-сялянская апазіцыя“ ўсіх трох народаў абвясьціла, што—ня будзе сьвяткаваць гэтага дня ўгодкаў, які лічыць толькі афіцыяльнай урачыстасьцяй чыноўніцка-цэнтралістычнага Белграду, з яго сэрбска-нацыяналістычным урадам.

Таму ў дзень гэтага сьвята ў сталіцы Харватыі мелі месца вялікія забурэньні, у часе якіх некалькі асобаў было цяжка ранена. На ўрадавыя заклікі да сьвяткаваньня, апазіцыя адказала заклікам да байкоту. У дзень урачыстасьці на Загрэбскай катэдры вывешаны былі 3 жалобныя сьцягі. Калі раніцай пачаліся па загаду ўраду ўрачыстыя сабраньні з выкладамі ўва ўсіх школах, групы студэнтаў-харватаў урываліся ў школы і спынялі выклады. Калі паліцыя ўмешвалася, арыштоўваючы спраўцаў байкоту, распачалася бойка паміж паліцыяй і таўпой, якая пачала адбіваць арыштаваных. І вось, у часе стралянiны і было некалькі раненых. Такім чынам у Харватыі запраўды-ж „сьвята Югаславіі“ аказалася, ня толькі сьвятам чыста афіцыяльна-чыноўніцкім, але і днем нацыянальнай жалобы для харватаў... А ўсё робіць гэта сэрбская буржуазія са сваімі прыслужнікамі, якая ўсьцяж хоча панаваньня над харвацкім народам, але ня хоча — сужыцьця з ім—на правох волі і роўнасьці.

Як ведама, падобныя здарэньні адбыліся і ў іншых паваенных дзяржавах — на сьвяткаваньні ў іх „дзяржаўнымі народамі“ 10-тых угодкаў панаваньня над „не дзяржаўнымі“...

З газэт.

Аб так званым „крызісу“ ў СССР.

У сувязі з падгатоўкаю вайны імпэрыялістаў усяго сьвету супроць СССР, буржуазная прэса праз увесь час алярмуе аб голадзе, аб занядпадзе прамысловасьці, агулам аб гаспадарчым „крызісу“ ў Радавым Саюзе. Гэтыя крыкі зьяўляюцца нічым іншым, як адным з спосабаў падгатоўкі вайны, бо маюць за мэту затуманіць вочы працоўным перад запраўднасьцю і паказаць ім, што сяляне і работнікі ня могуць кіраваць гаспадарствам. Але паміж гэтых крыкаў часамі мімаволі прабіваюцца кветачкі, якія гавораць самі за сябе і дэмаскуюць усю брахню капіталу. Так „Эпока“ з 23-X г. г. у артыкуле „характар нашага загранічнага балянсу“ між іншым піша:

„На рынку баваўняных вырабаў зьявіўся паважны для нас канкурэнт — СССР. Ен стараецца экспансыўным спосабам вывозіць свае танныя баваўняныя вырабы, што яму ў апошнія гады ў значнай меры ўдалося. СССР вывозіць у краі Блізкага і Далёкага Усходу, а таксама ў краі азыяцкага кантынэнту. У 1923 — 1924 г.г. вываз баваўняных вырабаў СССР выносіў ледзь 650.000 руб., а ў 1926 — 1927 г.г. 20.913.000 руб., а ў першай палове 1927 — 1928 г.г. 28.500.000 руб. СССР імкнецца таксама апанаваць балтыцкія рынкі“.

Як бачым, гаспадарчае жыцьцё ў СССР разьвіваецца шпаркім тэмпам. А аб „крызісах“ буржуазная прэса крычала і будзе крычаць. Гэта яе заданьне.

Культурнае разьвіцьцё СССР.

„Kurjer Wileński“ 3 лістапада г. г. піша:

„Адным з наймацнейшых довадаў культурнага разьвіцьця Радавага Саюзу ёсьць сталы ўзрост накладу газэтаў, часопісаў і кніжак. У канцы 1927 г. ў СССР было 556 газэтаў, наклад якіх раўняўся 7.683.747. Газэты друкуюцца ў 49-х мовах. Наклад часопісаў таксама стала ўзрастае.

У 1925 г. было іх 1165, цяпер лічба часопісаў выносіць 1291, а агульны наклад 8.403.540.

Гэта сама можна бачыць і ў прадукцыі кніжак.

У 1912 г. іх было найбольш 133.561.886, кніжак, а ў 1926 г. 179.265.582“.

У сучасны мамэнт яшчэ больш.

Вось што робяць „бэрбары“, аб якіх так шмат крычаць заходнія „культурнікі“.

сіл Чорны чалавек добра пісьменны талковы і працавіты і Піліп Кохна вельмі сумленны і разумны, а ўсе яны разам сьвядомыя і шчырыя сыны свайго сярмяжнага народу; ўсе яны цьвёрда перакананы, што ў будучыні беларуская кааперацыя зробіць вялікі поступ, народ адужае, культура падымецца і край наш расьцьвіце.

Новавыбраныя сябры Ураду свае абавязкі надзялілі так: А. Дрозд — старшыня Ураду Каапэратывы, В. Чорны — сэкратар і П. Кохна—скарбнік.

На гэтым і скончыліся ўсе фармальнасьці заложаньня Спажывецкае Каапэратывы ў вёсцы Пярэччы, якія вымагаюцца ўставамі і законамі. Дзеля таго, каб новапаўстаўшая арганізацыя лічылася інстытуцыяй праўнай, яе трэба яшчэ зарэгістраваць у Акружным Судзе. Да гэтага зараз-жа і прыступіла Управа. Напісалі дзьве копіі статуту, прынятага на сходзе і падпісанага сябрамі—закладчыкамі, копію пратаколу Арганізацыйнага Сходу і копію пратаколу першага пасяджаньня Нагляднае Рады. Усе гэтыя копіі, як падаецца ніжэй, былі заверваны Управай Каапэратывы:

Odpis.

STATUT
Białoruskiej Spółdzielni Spożywców „Odrodzenie“ w Piereczach.

1. Nazwa, cel, teren działalności i siedziba.

Art. 1. Spółdzielnia posiada nazwę: „Białoruska Spółdzielnia Spożywców „Odrodzenie“ w Piereczach z odpowiedzialnością udziałami“ i zostaje związana . . . .
(усё тое самае, што і ў арыгінале) . . . . .
Członkowie założyciele: 1) (—) Aleksy Drozd, zamieszkały we wsi Kozly gm. Hołyńskiej, 2) (—) Jan Boroda, zam. we wsi Piereczy gm. Hołyńskiej, 3) (—) Michał Lebieda, zam. we wsi Piereczy gm. Hołyńskiej, 4) (—) Bazyli Czorny, zam. we wsi Piereczy gm. Hołynskiej, 5) (—) Michał Czaczotka, zam. we wsi Piereczy, 6) (—) Joachim Ruchlawy, zam. we wsi Piereczy, 7) (—) Mikołaj Siniawa, zam. we wsi Kozły gm. Hołyńskiej, 8) (—) Grzegorz Drobny, zam. we wsi Kozły, 9) (—) Tomasz Soład, zam. we wsi Bodziawki gm. Hołyńskiej 10) (—) Dziemjan Sipucha, zam. we wsi Bodziawki, 11) (—) Jan Horki, zam we wsi Bodziawki, 12) (—) Leon Sacha, zam. we wsi Piereczy, 13) (—) Arsenjusz Prytki, zam. we wsi Piereczy, 14) (—) Dziemjan Wialiki, zam. we wsi Piereczy gm. Hołyńskiej.

Zgodność z oryginałem stwierdza się:

Zarząd Białoruskiej Spółdzielni Spożywców „Odrodzenie“ w Piereczach z odpowiedzialnością udziałami:

Aleksy Drozd, Filip Kochna i Bazyl Czorny.

Гэтакіх копіяў статуту, як сказана вышэй, было зроблена дзьве. Проста было ўзята дзьве друкаваныя кніжачкі статуту, на першай старонцы направа ўгары было напісана „odpis“ і далей дапісана ўсё тое, што і ў арыгінале.

Далей ідуць копіі пратаколаў:

Odpis.

PROTOKÓŁ

Walnego Zgromadzenia Założycielskiego Spożywców we wsi Piereczy, gminy Hołyńskiej, pow. Wileńskiego z odpowiedzialnością udziałami, odbytego w dniu 20 go grudnia 1928 r. w domie № 45 Jana Borody. Zgromadzenie zagaił o godzinie 12 w poł. Michał Lebieda . . . .
. . . . (усё з парадку перапісаць, як у арыгінале, не адступаючы і не пачынаючы з новых строк) . . . .
. . . . i po odczytaniu niniejszego protokołu przewodniczący zamknął zebranie o godzinie 16-tej. Przewodniczący Zgromadzenia (—) Leon Sacha, Assesorowie: 1) (—) Dziemjan Wialiki, 2) (—) Szymon Kolada, Sekretarz (—) Bazyl Czorny, Członkowie-założyciele: (—) Michał Lebieda, (—) Tomasz Soład, (—) Grzegorz Drobny, (—) Michał Czaczotka, (—) Arsenjusz Prytki i (—) Jan Horki.

Zgodność z oryginałem stwierdza się:

Zarząd Białoruskiej Spółdzielni Spożywców „Odrodzenie“ w Piereczach z odpowiedzialnością udziałami:

Aleksy Drozd, Filip Kochna i Bazyl Czorny.

Odpis.

PROTOKÓŁ №1

posiedzenia Rady Nadzorczej Białoruskiej Spółdzielni Spożywców „Odrodzenie“ w Piereczach z odpowiedzialnością udziałami, odbytego w dniu 20-go listopada 1928 roku w domie Jana Borody. Obecni członkowie Rady Nadzorczej: 1) Czaczotka Michał . . . .
(усё з парадку перапісаць, як і ў арыгінале, не адступаючы і не пачынаючы з новых радкоў) . . . .
i po odczytaniu niniejszego protokołu i podpisaniu przez obecnych, przewodniczący zamknął posiedzenie o godz. 18-tej m. 30. Przewodniczący Rady Nadzorczej (—) Tomasz Soład, Sekretarz (—) Grzegorz Drobny, Członkowie: 1) (—) Michał Czaczotka, 2) (—) Joachim Ruchlawy, 3) (—) Michał Lebieda, 4) (—) Leon Sacha, 5) (—) Bazyl Czorny, 6) (—) Jan Boroda, 7) (—) Aleksy Drozd, 8) (—) Mikołaj Siniawa, 9) (—) Jan Horki, 10) (—) Dziemjan Sipucha.

Zgodność z oryginałem stwierdza się:

Zarząd Białoruskiej Spółdzielni Spożywców „Odrodzenie“ w Piereczach z odpowiedzialnością udziałami:

Aleksy Drozd, Filip Kochna i Bazyl Czorny.

Усе гэтыя напісаныя і зацьверджаныя Управай Каапэратыву копіі былі далучаны да прашэньня наступнага зьместу:

Do
Sądu Okręgowego jako Rejestrowego
w Wilnie.

Niniejszym prosimy na zasadze art. 7 ustawy o spółdzielniach z dnia 29.X 1920 r. o wciągnięcie do rejestru spółdzielni, Białoruską Spółdzielnię Spożywców „Odrodzenie“ w Piereczach gm. Holyńskiej z odpowiedzialnością udziałami.

Do niniejszego załączmy:

1. Statut spółdzielni Spożywców w Piereczach, przyjęty na Walnem Zgromadzeniu w dniu 20 listapada 1928 r.
2. Dwa odpisy statutu.
3. Odpis protokółu Walnego Zgromadzenia.
4. Odpis protolółu № 1 posiedzenia Rady Nadzorczej, na którem wybrano Zarząd.

Za spółdzielnię będzemy podpisywać jak niżej: „Białoruska Spółdzielnia Spożywców „Odrodzenie“ w Piereczach z odpowiedzialnoscią udziałami“ Członkowie Zarządu: Aleksy Drozd, Filip Kochna, Bazyl Czorny.

Dnia 22 listopada 1928 r.

wieś Piereczy, poczta Hołynka.

Гэтае прашэньне сябры Ураду адразу не падпісвалі, а схадзілі з ім або да Натарыюса, або да ўпаважненага Міравога Судзі, або да Войта свае гміны і там у прысутнасьці яго расьпісаліся, як паказана вышэй, і подпісы іх былі зацьверджаны:

Zaświadczam niniejszym tożsamość osób i własnoręczność podpisów: 1) Aleksego Drozda, 2) Filipa Kochnę i 3) Bazylego Czarnego.

Пратаколы паседжаньня Агульнага Сходу, Нагляднае Рады пішуцца папольску дзеля таго, што Акружны Суд можа патрэбаваць тлумачэньня з беларускага і гэта зацягне справу. У далейшым жа трэба ўсе пратаколы, а таксама ўсю канцэлярыю і бухгальтэрыю весьці пабеларуску.

Гэтае прашэньне з усім вымаганымі далучнікамі і коштамі рэгістрацыі 4 злоть, кошты абвесткі ў газэтах 52 зл. 65 гр., разам—56 зл. 65 гр. сябры Ураду пераслалі ў Суд.

Такім чынам у вёсцы Пярэччы паўстаў Каапэратыў і даўно жаданныя думкі зьдзейсьніліся.

А. Васіленя.

Вільня, 2/XII. 1928 г.

(Канец).

Будучыня нашых лясоў.

Многа ўжо гаварылася і пісалася аб долі нашых лясоў—што яны кажды дзень растаюць, „як воск на агні“, што яны беспашчадна высякаюцца. Такі абарот рэчы, зразумела, затрымліваў на сабе ўвагу кожнага нашага селяніна і ён з непакоем пытаў сябе: што далей, калі нашы лясы будуць праданы заграніцу—чым тагды заспакоім свае патрэбы апалу? Гэтыя трывожныя думкі нашага народу выказваліся і яго прадстаўнікамі ў польскім парлямэньце—пасламі, — аднак нічога не памагло—нашы лясы, як секлі, так і сякуць і ўрад гэта „толеруе“ (цярпіць).

Такое сталае адношаньне ўраду да нашага балючага пытаньня, быццам адбіла ахвоту ў беларускага грамадзянства ад дамаганьня спыненьня такой, на наш пагляд, рабунковай гаспадаркі нашымі лясамі, і яно быццам нядбала махнула на ўсё рукой, сказаўшы: „неяк-жа да будзе, мо' будзем жыць і бяз лесу“...

А тым часам час йдзе без перарыву, адбываюцца ўсё новыя і новыя факты ў жыцьці, якія выклікаюць за сабою цэлы рад пасьледуючых, навет добра акрэсьліваючых будучыню данай галіны жыцьця. І калі ўзяць апаловую галіну нашага жыцьця, дык факты ўжо нязьбіта паказалі, што „мы мо' неяк будзем жыць і без сваіх дроў“.

Навет, мала гэтага, жыцьцё ўжо так заскочыла ўперад, што паказала, як гэта мы будзем жыць без сваіх дроў. Яно паказала, што мы будзем змушаны купляць вугаль, якога ў нас няма, а гэта значыць, будзем аддаваць свае грошы на ўтрымліваньне чужой прамысловасьці, у ахвяру якой і прыносяцца нашы беларускія лясы і пушчы.

Справа ў тым, што, як інфармуе заграічная прэса, ангельскія і польскія гаспадары капальняў не паразумеліся ў справе дастаўкі свайго вугля ў прыбалтыйскія дзяржавы, ня маючыя яго. Значыць, канкурэнцыя ангельскага і польскага вугля, пранікшага ў гэтыя дзяржавы ў часе вялікай забастоўкі ангельскіх вуглякопаў — завострыцца, бо-ж ангельцы яшчэ ад часу зьліквідаваньня той забастоўкі стараюцца ўсімі сіламі здабыць страчаныя рынкі збыту свайго вугля, што з свайго боку зьяўляецца зруйнаваньнем вуглякопнага промыслу. І таму то польскія прамыслоўцы і стараліся каб як дайці перагаворамі да залагоджаньня вастраты гэтай барацьбы з шмат сільнейшым праціўнікам. Аднак, паны прамыслоўцы не паразумеліся і барацьба йдзе. Каб ведаць, хто ў ёй пераможа, трэба ведаць, што Польшча вывозіць заграніцу 30 прац. сваей вуглявой прадукцыі, а Англія 20 прац. Далей, у прыбалтыйскія краі Англія вывозіць 8,5 прац. усяго свайго экспорту, а Польшча 42 прац. Значыць, страта ці ўтрыманьне гэтага рынку могуць мець зусім іншыя пасьледзтвы для абоіх канкурэнтаў, асабліва для Польшчы, бо тады яе экспорт вугля ўпаў-бы амаль на палову, што было-б для вугальнай прамысловасьці проста катастрафальным.

Разумеецца, што Польшча будзе рашуча змагацца — але якімі засобамі? Трэба-ж памятаць, што ўсякая экспартуючая прадукцыя, папаўшы ў канкурэнцыйную барацьбу заграніцай, каб там ўтрымацца, мусіць такжа прадаваць свае тавары часта навет таньней уласных коштаў прадукцыі, а за панесеныя з гэтых прычынаў страты, мусіць шукаць адшкадаваньня на ўнутраным рынку, павялічваючы на ім цэны. У Англіі, дзякуючы дужа разьвітому промыслу, вялікае і краёвае спажываньне вугля, а вываз малы ($^{1}/_{6}$ прадукцыі). Значыць, калі ходзіць аб абцяжэньні ўнутранага ангельскага спажыўца, або аб выплачваньні ангельскім экспартоўцам дзяржаўных прэміяў, дык Англія, у параўнаньні да Польшчы, знаходзіцца ў шмат карысьнейшых варунках. Разумеецца, што гэтага пратэкцыяналізму на карысьць ангельскага вуглявога промыслу не адчуе так цяжка, як польскі, ані ангельскі спажывец, ані дзяржаўны бюджэт, бо ім ходзіць аб падтрыманьне толькі $^{1}/_{12}$ часткі вуглявога экспорту, а Польшчы блізка аб палове. У Польшчы ж цяжар гэтай акцыі адчуе ўсё насяленьне, бо цэны мусяць значна падвысіцца, а выплачваньне экспартовых прэміяў—адаб'ецца вельмі балюча на польскім дзяржаўным бюджэце.

І ўжо ніякі навет польскі аптыміст не паверыць, каб Польшча магла доўга вытрымаць цяпер такой барацьбы з Англіяй і ўсе заінтарэсаваныя польскія кругі ўказваюць на патрэбнасьць павялічэньня ўнутранага ўжываньня вугля. Найбольш згодна ўказваецца на „Крэсы“, што яны амаль зусім не спажываюць вугля і што (найгоршае для іх) няма ніякага спосабу змусіць іх да гэтага.

Тут мы і знаходзім пэўнае ўказаньне той „толерацыі“ польскімі ўладамі, проста вынішчаючай лясной гаспадаркі на абшарах „Крэсаў“—перадусім Зах. Беларусі. З польскага нацыянальнага боку тут усё ў парадку, бо-ж сталы недахоп дзерава на апал раней ці пазьней змусіць беларускага селяніна і работніка купляць вугаль. Такім спосабам беларускія працоўныя гушчы, („прадаўшы“ свае лясы) будуць змушаны аддаваць новыя мільёны на тое, каб падтрымаць польскі вуглявы промысл—польскую вуглявую буржуазію, пераплачваючы ёй вялізныя грошы і будуць надалей утрымліваць на сабе ўвесь цяжар канкурэнцыі „выбуяўшых“ паноў.

Натуральна, такі сумны від на нашу будучыню, наша будучая эканамічная апаловая залежнасьць ад польскай буржуазіі,—калі мы страцім рэшту ня высячаных яшчэ нашых лясоў, павінен вывесьці беларускія масы з гэтай нядбаласьці, з гэтага тупіка, і яны павінны ізноў, ня толькі загаварыць аб сваей балячцы, але і дамагацца спыненьня рабунковага гаспадараваньня ў нашых лясох.

Наша хроніка.

Агульны Сход Дабрадзейнага Т-ва. Даводзіцца да ведама ўсіх сяброў Беларускага Дабрадзейнага Т-ва, што 19-га гэтага сьнежня, а 5-ай гадз. увечары, у памяшчэньні Віленскай Беларускай Гімназіі адбудзецца паседжаньне Агульнага Сходу Дабрадзейнага Т-ва.

Павестка дня: 1. Прыймо новых сяброў Т-ва і выключэньне старых. 2. Гадавая справаздача Т-ва. 3. Перавыбары Прэзыдыуму і Рэвізійнае Камісіі Т-ва, і 4. Бягучыя справы.

У выпадку адсутнасьці кворуму а 5-ай гадз. увачары, паседжаньне Агульнага Сходу Т-ва адбудзецца праз гадзіну ў той-жа дзень, г. зн., а 6-й гадзіне ўвечары і будзе лічыцца правамочным пры ўсялякім ліку сяброў. **Прэзыдыум Т-ва.**

Залажэньне Спажывецкае Каапэратывы „Новы Сьвет“ у Вільні. Арганізацыйны Сход сяброў-закладчыкаў адбыўся дня 16 кастрычніка 1928 г. у памешканьні Віл. Каапэр. Банку на Віленскай вуліцы № 8 а гадз. 7 увечары. Прысутных 14 асоб. Статут быў прыняты з наступнымі дабаўкамі: упісовыя—2 зл., пай — 25 зл., Наглядная Рада складаецца з 6 асоб.

У гэтым самым дню было паседжаньне Наглядная Рады новастворанага Каапэратыву, на якім адбыліся выбары Ураду, — старшыня Хвалько Міхал, скарбнік Смолік Міхал і сэкрэтар Рэшатаў Уладзімір.

Беларускі календар кніжка на 1929 г. Вышаў з друку і прадаецца ў-ва ўсіх белар. кнігарнях у Вільні і на правінцыі беларускі календар-кніжка на 1929 г., выданьня Белар. Выдав. Т-ва. Календар складаецца з 16 аркушоў або 256 старонак, з 52 фатаграфіямі. Цана 2 зл. 50 г. Галоўны склад: Белар. Кнігарня, Вільня, вул. Вострабрамская № 1.

Зачыненьне белар. „Круцёлкі“. Як паведамляе 23 нумар „Грамадзяніна“, улады адмовілі паўлюкевічаўскай „Беларускай Хатке“ ў выдачы канцэсіі на трыманую ёю круцёлку (лёто). Апроч гэтага, улады яшчэ адмовілі просьбе 42 працаўнікоў гэтай круцёлкі аб працягу канцэсіі на адзін дзень (1 г. м.) „дзеля поўнага разрахунку“.

Аднак,, як піша названы „Грамадзянін“, „хоць гэтая просьба была згодна з законам, ваяводзкія ўлады „cofnęli“ (Курс. „Грам“) яе бяз усялякіх прычынаў і цяперака, дзякуючы адмове, якраз на зіму і перад сьвятамі 42 працаўнікі асталіся зводьненымі бяз ніякай дапамогі“.

Як відаць, загадчыкі шулерні ўжо не патрэбны.

Прыкладная забастоўка. 1 г. м. у фабрыцы Бальбэрыйскага ў Н.-Вялейцы быў зводьнены адзін работнік. З гэтай прычыны рэшта работнікаў — 120 чалавек, — абвясьцілі забастоўку, дамагаючыся адначасна прыняцьця свайго зводьненага сябра. Першая канфэрэнцыя работнікаў з дырэкцыяй не дала ніякага рэзультату. Работнікі заявілі на ёй, што прыступяць да працы толькі па прыняцьці зводьненага работніка. 4 г. месяца дырэкцыя згадзілася на гэты варунак і работнікі, разам са зводьненым сябрам, вярнуліся да працы.

З салі Віл. Акруж. Суда. Надовячы ў Акружным Судзе ў Вільні разглядалася справа нейкага Якуба Розэндэрга, абвінавачванага ў прыналежнасьці да Акр. Кам. КПЗБ у Вільні і ў цэлым радзе іншых камуністычных спраў. Абвінавачваў падпрак. Раўзэ, бараніў адв. Дурач.

Абвінавачаны ў апошнім сваім слове выказаў 2 гадзінную прамову на тэму значэньне камуністаў у буржуазных дзяржавах.

Розэндэрг засуджаны на 12 гадоў цяжкай турмы, 1 год турмы за ўжываньне фальшывага пашпарту і 3 гады дому паправы за падрабеньне вайсковай кніжкі. Прыгавор засуджаны прыняў спакойна. (K. W. № 272).

З працэсу сьпіртовай афэры. Нядаўна ў Віл. Акр. Судзе закончыўся трываючы 2 тыдні працэс галоснай „сьпіртовай афэры“ графа Пшэздзецкага і кампаніі. Галоўныя абвінавачаныя граф Пшэздзецкі і нейкі Майсей Новаховіч, наразіўшыя сваёй афэрай дзяржаўны скарб амаль на мільённыя страты, засуджаны на штраф у агульнай суме 150.000 злотых, а ў разе няплатаздольнасьці па 150 дзён арышту для кожнага.

Апрача штрафу, за такую вялізарную кражу народных грошаў яны засуджаны і на „турму“ (з залічэньнем сьледчага арышту) — „граф“ засуджаны на 2 месяцы, а Новаховіч на 4 месяцы арышту ад каждага транспарту сьпірту (усіх было 5 транспартаў).

Да гэтага нічога не дадаём.

Падзяка. Беларускае Навуковае Т-ва складае шчырую падзяку наступным арганізацыям і асобам за прысланыя праз Белар. Каапэрат. Банк у Вільні на тэрміновы рахунак № 17 ахвяры і складкі на „Дом Беларускае Культуры ў Вільні“ (сумы паказваюцца за ўтрыманьнем паштовых расходаў на дастаўку): 1) Андрэю Пазняку — 9 зл. 95 гр.; 2) работнікам з Горадзеншчыны, працуючым у Варшаве, іменна: К. Бакацю, Ахруну А., Кнізе А., Кавэцкаму С., Ванюкевічу Д., Ванюкевічу Т., Майсаку І. і Шкуце Н., ахвяраваўшым усяго 12 зл. 40 гр; 3) гр. Сінкевічу з Шантараўшчызны, Дзісенск. пав. — 2 зл.; 4) дэлегатам Горадзенскага З'езду Т-ва Бел. Шк. (паіменны сьпіс дэлегатаў надрукованы ў „Слове Працы“ ад 24. X. 1928 г. № 7) — 26 зл. 60 гр.; 5) вязьням — грамадаўцам з Грудзёндзу, прысланым цераз б. пасла П. Мятлу — 31 зл. 80 гр. (ў пісьме ёсьць такі ўотуп: „верым, што „Народ сам сабе“ збудуе „Дом Бел. Культ.“; 6) перанесена з бягучага рахунку № 4 на рахунак „Дому Белар. Культуры ў Вільні“ сабраных ад 1923 году Бел. Навуковым Т-вам на дом для Беларускага Музэю—1532 зл. 78 гр.; 7) Б. Антоновічу — 5 зл. 95 гр.; 8) Аб'яднаньню Беларускіх Студэнскіх Арганізацыяў у Празе Чэскай—91 зл. і 9) Аляксандру Забэльскаму—50 грош.

Усяго па 27 лістапада сабрана 9117 зл. 96 грош. **Урад Навуковага Т-ва.**

З Т-ва Бел. Школы.

З працы Гурткоў Т-ва Беларускае Школы.

— 27-га верасьня г. г. Мала-Галіцкім Гуртком Т-ва Белар. Школы быў наладжаны ў в. Сасноўцы, Дзевяткаўскае гм., спэктакль, на якім былі згуляны наступныя п'есы: „Мікітаў лапаць“—М. Кудзелькі і „Зьбянтэжаны Саўка“—Л. Родзевіча. Меліся згуляць яшчэ „Лекары і лекі“, але па прычыне арышту аднаго з артыстаў не маглі гэтага зрабіць. Спэктакль прайшоў добра. Білеты былі ад 30 да 50 гр., г. зн. даступныя для найбяднейшых. Чысты даход у суме 35 зл. пойдзе на карысьць бібліятэкі-чытальні пры тым-жа гуртку.

У тым-жа дні і гэтым-жа гуртком быў наладжаны скарбоначны збор у в. Мізгірах, на карысьць бібліятэкі-чытальні ў в. Сасноўцы, у якой падчас пажару згарэла шмат кніжак. Трэба зазначыць, што Староста Слонімскі шмат разоў адмаўляўся даць дазвол на збор, адмаўляючыся тым, што няма „konieczniej potrzeby“.

Сабрана ўсяго 40 зл. 60 гр.

Усім ахвярадаўцам Мала-Галіцкі Гурток Т-ва Бел. Шк. складае шчырую падзяку.

А. Пазьняк.

— **У суботу** 13/X г. г. адбыўся сход сяброў Баранавіцкага Гуртка Т-ва Белар. Школы, дзеля выбараў прадстаўнікоў на агульны зьезд Т-ва Белар. Школы ў Вільні. Між іншымі бягучымі справамі, **сход пастанавіў адчыніць пры Гуртку курсы беларускае мовы для дарослых.** Нажаль, ня маем адпаведных пэдагагічных сілаў.

На другі дзень 14/X адбыўся агульны зьезд прадст. ад Гурткоў Баранавіцкага пав., дзеля выбару дэлегатаў на агульны зьезд Т-ва і справаздачы аб дзейнасьці паасобных гурткоў і акружной управы.

У дакладах падчыркавалі значэньне Т-ва, заклікаючы ўсіх да далейшай працы, да барацьбы з цемрай, да змаганьня за родную школу.

Пасьля дакладаў выбралі дэлегатаў.

На заканчэньне прапялі гімн: „На загаснуць зоркі ў небе“. **Цікавы.**

З жыцьця Горадні.

× **Апошні магіканін за кратамі.** Гэтымі днямі застаў арыштаваны Шурпоўскі камрад Віктар Якімовіч, якога злавілі з тайнымі дакумантамі на літоўскай граніцы. дый распачалі сьледзтва проці яго з арт. III к. к. г. ё. за шпіянаж на карысьць Літвы. Няма нічога дзіўнага, што яго арыштавалі, бо ў апошнія часы яго часта можна была сустрэць спацыруючым ў таварыстве Шурпы дый іншых дыфэнзістаў, чаго да таго часу за ім не заўважвалася.

Карэспандэнцыі.

Царкоўныя справы...

(Котранская парафія, Пружанскага павету).

Даўно ўжо нашая парафія абгаварвала справу ахварбоўкі царквы. Шмат было такіх людзей, якія рашуча адмаўляліся ад гэтага, кажучы, што працоўны селянін і без таго абцяжаны рознымі грашавымі накладамі і што ў дадатку гэтая царква ня прыносіць яму ніякай карысьці, лепш за гэтыя грошы пабудаваць народны дом, залажыць бібліятэку ці зрабіць што-небудзь іншае, карыснае для ўсіх. Ведама, іх поп і яго прыхільнікі называлі бязбожнікамі, бальшавікамі і г. д. Сяляне, хто паціху, а хто і адкрыта, падтрымоўвалі тую ці іншую старану. Доўга цягнулася справа, паднятая каля двох гадоў таму назад, аж нарэшце чуюць сяляне: царква ўжо хварбуецца...

За што? за якія грошы?!

Поп і царкоўны стараста склікалі сваіх прыхільнікаў і пастанавілі сьцягнуць з сялян па 50 гр. з двесяціны. З падрадчыкам яны ўмовіліся на 1800 зл., а колькі грошай сьцягнуць гэтыя сэквестратары — ніхто ня знаў. Пасьля энэргічнага дамаганьня сялян выясьнілася, што калі ўзяць з дзесяціны па 50 гр., то атрымаецца сума большая за 3500 зл.!

„Пабожны“ і „сьвяты“ царкоўны стараста з „бацяй“ ажна пеніліся са злосьці, даказваючы, што лепш будзе, калі астанецца крыху (зусім мала—каля 2.000 зл.!) чымся калі ня хопіць, бо „трэба-ж і на барыш з падрадчыкам і яшчэ на што небудзь“.

Вось табе і нашы „айцы духоўныя“, — хацелі пад відам ахварбоўкі царквы сьцягнуць з сялянства каля 2.000 зл. лішніх грошай. Ці ж не хапае вам даходаў з земляў і сенажацяў царкоўных, на якіх вы не працуеце? Чым кончыцца справа—яшчэ няведама. Канчаючы, не магу абмінуць яшчэ аднае справы, якая можа не адпавядае загалоўку карэспандэнцыі, але вельмі важная.

Есьць у Катранскім прыходзе вялізарны будынак, які належаў перад вайной папу, а цяпер стаіць пусты, бо поп жыве ў другім прыхадзкім доме.

Куды і ў што яго абярнуць? — часта чуецца пытаньне. Вось-жа вельмі пажадана было-б абярнуць гэты будынак у Народны Дом, дзе селянін пасьля цяжкай працы мог-бы духова адпачыць і замест „бутэлькі“ пасядзець за кніжкай ці газэтай у роднай мове. Многія скажуць, што пры цяперашніх абставінах гэта трудна зрабіць з прычынаў фармальных і матэрыяльных. На гэта параджу залажыць гурток Т-ва Б. Ш., які пры актыўнасьці ўсіх сялян возьмецца за гэтую справу, як і за іншыя культурна-асьветныя справы. А тым, каму і гэта здасца цяжкім, скажу, што трэба ведаць: і на культурна-асьветным грунце мы толькі барацьбой здабудзем свае правы.

Дык пастараймася, браты-сяляне!

Звон.

Нам пішуць з вёскі яшчэ, што:

— **В. Трухановічы, Наваградчына.** Некалькі нашых сялян узяліся вычысьціць гальлё у „паньствовым“ лесе, дзе купцы высяклі ўсё дзерава і адправілі заграніцу. У працягу двох тыдняў працавалі гэтыя сяляне з сваімі сем'ямі. Загатовілі па некалькі вазоў гальля на зіму. Аднак, не ўдалося ім скарыстаць свае працы.

Бо, як толькі яны прыехалі па гальлё, дык лясьнік забараніў ім браць і яшчэ напісаў пратакол.

Адбыўся суд, у выніку якога сяляне, якія працавалі па два тыдні, атрымалі два тыдні вастрогу і па дзесяць злотых судовых коштаў. **Т—разак.**

— **У Маладэчанскім пав.** няма ніводнае беларускае школы, хоць жыхарства выключна беларускае. Праўда, ёсьць дз... ўтраквістычныя, але яны нічым ня розьняцца ад польскіх. Чаму-ж так? Ці сяляне ня хочуць роднай школы? Мо' не дамагаюцца? Не! Аб гэтым сьведчыць масавае падаваньне дэклярацыяў, у некаторых вёсках (Кабыльнікі) па некалькі разоў. І што-ж? Прыедзе інспэктар, папытаецца і ад'яжджае, з чым прыяжджаў, а школы як няма, так і няма. Такое адношаньне, ясная рэч, адбівае ахвоту змагацца за родную школу. Але, браты, памятайце, што родная школа здабываецца толькі барацьбой! Дык не пакладайма рук, а ўсе, як адзін, дамагайцеся роднай школы. Пакажам, што мы не такія ўжо цёмныя і нядбалыя, як нас лічаць. Памятайма, што створым сваімі рукамі, тое будзе трывалае! Маем яшчэ не спаўна месяц тэрміну для складаньня школьных дэкларацыяў. **А. Бедны.**

— **Поп Хаценчыцкай парафіі,** Макар Хвядос прымушае працаваць, як на паншчыне. За адзін пуд жыта трэба галоднаму работніку і каню працаваць цэлы дзень, ад цямна да цямна, пры тым слухаючы розныя насьмешкі гэтага абшарніка-папа. Але, мала таго, ён ня хоча аддаць тое, што селянін заробіць. Гэтак аднаму селяніну ... 3 дні катаржнай работы даў 2 пуды 25 ф., але ня жыта, а... пасьледкаў. Другога, Войтуса, з вёскі Загараны, калі ён прыйшоў да яго па плату за падзённую работу, схапіў гэты поп яго за каўнер і выкінуў вон.

Вось, як робяць „божыя слугі“. **Ш.**

Паштовая скрынка.

Ратавзўшаму. Пішыце карацей. Арганізуйце масавыя закалічныя дапамогі для пацярпеўшых сем'яў.—**Селяніну.** Вельмі добра, што вы зразумелі тое, што цемната—гэта вялікая перашкода да вызваленьня працоўных. Каб зьнішчыць гэтую цемру, Вы, як больш сьвядомы, павінны павясьці культурна-асьветную працу, закладаць г—кі Т-ва Бел. Шк. і заахвочваць да гэтага іншых. — **П. Беднаму.** Вершаў зьмясьціць ня можам і наагул ня радзім Вам займацца пісаньнем вершаў. З карэспандэнцыі скарыстаем.—**А. Міхасю, Новіку, Няшчаснаму, М. Кукалю, Прысутнаму,** і аўтару карэспандэнцыі з в. Лашы, Горадзеншчыны—карэспандэнцыі атрымалі. Дзякуем. Памагчымасьці скарыстаем. Пішыце больш, і адначасна старайцеся апісваць розныя факты, як найкарацей і найясьней, бо ў сучасны мамэнт, дзякуючы сталым канфіскатам сялянска-работніцкае прэсы і дзякуючы вялікаму напльву карэспандэнцыяў з усіх куткоў Беларусі — мы можам зьмяшчаць толькі самае неабходнае, самыя яскравейшыя факты, якія сьведчаць аб жыцьці працоўных масаў, аб іх імкненьні да культурна-асьветнай працы і да арганізацыі. — **М. Машары на Лукішках.** У вашых вершах відны значны поступ напярод. Не закідайце, пішыце.

Рэдактар-Выдавец: М. Печка.

Друкарня Я. Левіна, Вільня, Нямецкая 22.